

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
BRNO

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1989

BRNO 1993

NOVÉ ARCHEOLOGICKÉ NÁLEZY ZE ZNOJEMSKA A TŘEBÍČSKA (okr. Třebíč, Znojmo)

Jaromír Kovárník, Jihomoravské muzeum, Znojmo

V minulém roce byl dále rozšířen počet archeologických lokalit zájmového území. Pozoruhodné jsou nálezy z mladšího paleolitu z katastrálního území obce Rybníky u Moravského Krumlova. Tyto doklady signalizují možnost výskytu mladopaleolitických stanic.

Je nezbytné také upozornit na nově podchycené sídliště z mladší doby kamenné v trati Příčky na rozhraní katastrů obcí Lukov a Podmoří. Několik objektů kultury s moravskou malovanou keramikou bylo poškozeno při stavbě mostu v Grešlovém Mýtě. Zlomky keramiky pravěkého stáří pocházejí z okolí Únanova.

Zajímavé je zjištění nálezů štípané industrie zhotovené z hornin (plazmy aj.), jejichž výskyt se váže na oblast Jevišovické pahorkatiny, na lokalitách v lesnaté části Podyjí směrem k Vranovu n /D. Štípané nástroje z těchto surovin byly zjištěny na neolitickém sídlišti u Podmoří a při povrchovém průzkumu výšinného sídliště v trati Ostroh na katastru obce Lukov (Kovárník 1983, 77).

Při opětovných sběrech na posledně jmenovaném sídlišti byl mimo jiné nalezen silnostěnný tuhový stěp z laténského období, do něhož byly v několika řadách zahlobnuty miskovité důlky. Povrch stěpu byl v některých místech nataven a dochovaly se na něm stopy žlutého kovu.

Keramiky doby římské byla zachráněna na nově zjištěné lokalitě ležící na rozhraní katastrů Dobelice, Petrovice a Rybníků. Archeologické objekty ze středověku byly porušeny v Mackovicích na Znojemsku, ve Znojmě a v Moravských Budějovicích na Třebíčsku.

Grešlové Mýto (okr. Znojmo)

Při stavbě silničního mostu na SSZ okraji obce došlo k porušení mladoneolitických objektů kultury s moravskou malovanou keramikou. Ze zlomků nádob uvádíme rohaté ucho z putny, část nožky z mísy na nožce a část naběračky. V kolekci nálezů je dále sekeromlat, který je přeražen v místě provrtu. Kamenný nástroj má nyní délku 116,8 mm, šířku 41,8 mm a výšku 40,9 mm. (Nálezy jsou uloženy v základní škole v Pavlicích, okr. Znojmo.)

Jde o doklad, že na levém břehu Jevišovky se nacházelo další sídliště z mladšího neolitu, a to v nevelké vzdálenosti (150 m) od známé lokality mladšího stupně kultury s MMK v trati Stejskalovo pole (Podborský - Vildomec 1972, 154).

Jevišovice-Střelice (okr. Znojmo)

Z katastru obce pochází nález dosti poškozené sekerky z břidlice, kterou odevzdal do sbírek Jihomoravského muzea ve Znojmě p. L. Nevřkla z Boskovštejna. Nástroj má dobře vypracované ostří. Má obdélný tvar a na řezu je kopytovitý. Maximální délka je 96,8 mm, šířka 43,6 mm a výška je 18,1 mm.

Mackovice (okr. Znojmo)

V průběhu stavebních úprav v areálu Státního statku Znojmo, hospodářství Mackovice byla nalezena kolekce středověké a novověké keramiky. Místo nálezů bylo v objektu bývalého panského dvora v obci. Při výkopových pracích zde byly mimo jiné zjištěny zasypané podzemní prostory.

Středověká keramika je zastoupena hrncovitými tvary a poklicemi, které můžeme datovat do 14. až 15. století. Mezi nálezy jsou dále zlomky habánské keramiky.

Moravské Budějovice (okr. Třebíč)

Středověká keramika byla získána při kopání základů řadového domku v Moravských Budějovicích. Místo nálezů se nachází na levé straně ulice vedoucí do Jaroměřic n/R, asi 50 m od křižovatky s komunikací Praha-Vídeň. Podle typologických znaků můžeme uvedený soubor nálezů datovat do 14.-15. století. (Za upozornění děkujeme p. S. Plíškovi z Ohrazenice.)

Podmolí (okr. Znojmo)

Lokalita z mladší doby kamenné se nalézá přibližně 1200 m JZZ od okraje obce v trati Příčky. Je to poloha svažující se k JV až SV. Mezi nálezy je keramika a štípaná industrie. Štípané nástroje byly mimo jiné zhotoveny z hornin, jejichž výchozy jsou v okolí Jevišovic. Popisované sídliště rozšiřuje počet pravěkých lokalit v kopcovitém terénu Podyjí směrem do jihozápadní části okresu.

Rybníky II (okr. Znojmo)

Z katastru obce Rybníky u Moravského Krumlova jsou známy pozoruhodné archeologické nálezy již z dřívějších období. Osídlení zde bylo velmi intenzivní, a proto archeologických lokalit v těchto místech neustále přibývá. (Za spolupráci a realizaci povrchových sběrů děkuji p. J. Sobotkové z Rybníků.)

V okolí kaple a hřbitova v trati Topanov asi 700 m vých. od obce Rybníky byly povrchovým sběrem získány početné archeologické nálezy. Jde o střepy nádob kultury s lincární keramikou, keramiky z doby bronzové a mladší doby hradištní. Kromě toho se zde vyskytly dva přesleny. Jeden je keramický a druhý je zhotoven ze snadno opracovatelné horniny.

V souboru štípané industrie jsou části čepelí s retuší, patinované oretušované úštěpy a jádra.

Mezi nálezy se dále vyskytla část bronzového náramku.

Rybníky III (okr. Znojmo)

V trati "Na topanovských" u obce Rybníky se nachází několik míst, na nichž se soustřeďují archeologické nálezy.

Polykulturní lokalita byla zjištěna v uvedené trati, v jejím předním dílu před lesíkem. Poloha je vzdálena asi 1100-1200 m jihovýchodně od vesnice. Povrchovým sběrem zde byla shromážděna kolekce keramiky a štípané industrie. Zlomky nádob lze datovat do mladší až pozdní doby kamenné, dále pak do doby bronzové. Mezi nálezy je soubor fragmentů keramiky z doby římské. Povrch zlomků keramiky nese charakteristickou plastickou a vhloubenou výzdobu. V nálezovém inventáři je zastoupen také zlomek cedníku.

Štípaná industrie je tvořena čepelími, někdy opatřenými retuší, dále jádry, škrabadly, úštěpy a odpadem. Některé exempláře jsou patinovány.

Rybníky IV (okr. Znojmo)

V trati "Na topanovských", ve středním dílu (vpravo blíže k lesíku) byl nasbírán soubor štípaných nástrojů. Jako suroviny byly použity rohovce typu Krumlovský les a křemen. V kolekci štípané industrie jsou zastoupeny čepel s retuší, rydla, vrtáčky, škrabadla, hrubší úštěpy s retuší a odpad. Část nálezů nese patinu. Je pravděpodobné, že jde o mladopaleolitickou industrii. Nemůžeme však vyloučit, že v souboru jsou také zastoupeny nástroje z mladší doby kamenné.

Rybníky V (okr. Znojmo)

V trati "Na topanovských" asi 1200 m jihovýchodně od obce, v blízkosti malé vyvýšeniny ve střední části popisované polohy byla povrchovým sběrem získána menší kolekce štípaných nástrojů, které lze datovat do mladšího paleolitu. V inventáři

jsou čepel s retuší, bulbované úštěpy, odpad a valouny suroviny. Artefakty mají patinu mléčného zabarvení nebo šedobílého odstínu. Jejich povrch je v některých případech jemně popraskán.

Rybníky VI (okr. Znojmo)

Ve vzdálenosti asi 1350 m jihovýchodně od obce ve střední části trati "Na topanovských" je v terénu nápadná vyvýšenina. Zjistili jsme zde nálezy zlomků keramiky, kamenné broušené industrie a štípaných nástrojů. Keramiku je možné zařadit do neolitu, eneolitu a doby bronzové. Kromě toho se tu nacházejí fragmenty nádob z mladohradištního období.

Soubor broušených nástrojů tvoří kopytovitý klín o větších rozměrech, sekerka, která byla druhotně používána (početné stopy po úhozech), zlomek další sekerky, drtič a polotovar nástroje.

Mezi štípanými nástroji je škrabadlo, čepel s retuší, oretušované úštěpy a odpad. Povrch štípaných artefaktů je často patinován.

Rybníky VII (okr. Znojmo)

V trati "Na topanovských" v části "Zadní" topanovské, které se nacházejí přibližně 1500 m jihovýchodně od Rybníků, zjistili jsme při okraji lesíka tři kusy suroviny. Má opálový charakter, červené zabarvení a některé oštípané plochy mají patinu.

Rybníky VIII (okr. Znojmo)

Lokalita z doby římské se nachází přibližně 800 m jihovýchodně od vsi po levé straně silnice z Dobelic do Vedrovic v místech křižovatky s cestou z Moravského Krumlova do Petrovic. V kolekci nálezů je zastoupena keramika sigilátového charakteru, zlomky nádob vytvářených v ruce a zdobených nehtovými vrypy, žlábkováním a otisky ozubeného kolečka. Povrch nádob byl leštěn nebo tuhován. Jeden keramický stěp obsahuje jako příměs zrnka červeného barviva. Některé nádoby byly zhotoveny z plaveného keramického těsta.

Ze sídliště dále pochází mazanice, zlomky kostí a část železného předmětu, v jehož korozi se dochovaly otisky dřeva.

Mezi nálezy jsou také dva kusy kamenné broušené industrie, což naznačuje vícenásobné osídlení lokality, a to snad od mladší doby kamenné.

Rybníky IX (okr. Znojmo)

Na poli s jižním sklonem mezi cestami k novému vinohradu směrem k Vémyslicím asi 100 m východně od obce byly zjištěny nálezy pravěké keramiky, kamenné broušené a štípané industrie. Keramika má zdrsňený povrch, okraje jsou někdy opatřeny důlky a její výzdoba je provedena plastickými lištami. Našli jsme zde také část většího přeslenu.

Kamenná broušená industrie je zastoupena trapezoidní sekerkou, zlomkem nástroje provrtem a částí sekeromlatu. Dále se zde našly štípané artefakty s retuší, bulbované úštěpy, jádra a odpad. Nálezy z této lokality můžeme zařadit do mladší a pozdní doby kamenné.

Únanov (okr. Znojmo)

Pravěká keramika byla nalezena v trati "U zabitého" na katastru obce Únanov. Jde o jižní svah po levé straně silnice ze Znojma, který je vzdálen asi 250 m JZ od vesnice.

Z okolí a z obce byly doposud známy pravěké nálezy z neolitu (trať Padělky), eneolitu (zahradka J. Štávy), mladší doby bronzové (trať Přední padělky) a horákovské kultury (SV část obce : Podborský - Vildomec 1972, 223; Kovárník 1983, 77-78).

Znojmo (okr. Znojmo)

Další doklady středověkého osídlení z území města Znojma pocházejí z výkopů na ulicích Havlíčkova a Sokolská. Během obnovy inženýrských sítí byly zde narušeny archeologické vrstvy a objekty, které obsahovaly keramiku a další průvodní archeologický materiál. Vyskytly se tu silnostěnné střepy s přísadou tuhy, které lze datovat do 13. století. Většina keramiky však pochází ze 14. a 15. století.

Znojmo-Přímčtice (okr. Znojmo)

Zlomky středověké keramiky pocházejí z areálu obce, ze zahrady p. M. Sladkého. Soubor tvoří střepy hrncovitých nádob, části poklic, případně jejich terčovité držadla. Nálezy datujeme do 15. století.

L i t e r a t u r a :

Kovárník, J. 1983: Archeologické nálezy na jižní a jihozápadní Moravě, PV 1981, 76-79, Brno.

Podborský, V. - Vildomec, V. 1972: Pravěk Znojemska. Brno.

A r c h ä o l o g i s c h e B e f u n d e a u s d e m Z n o j m o e r u n d T ř e b í ě r R a u m (B e z . T ř e b í ě , Z n o j m o) . Im Jahre 1989 führten wir Erforschungsarbeiten in der Umgebung von Znojmo, im Raume von Mor. Krumlov und im Thayagebiet durch. Außerdem realisierten wir kleinere Bergungsaktionen. Bei der Gemeinde Rybníky nahe von Mor. Krumlov stellten wir Stationen aus dem jüngeren Paläolithikum fest. Weitere Siedlungen aus der jüngeren Steinzeit haben wir neu registriert im bewaldeten Teil des Thayaraumes am Kataster der Gemeinde Podmolí. Künftig wird es daher notwendig sein die archäologische Untersuchung auch auf dieses Gebiet in Richtung nach Vranov n/D zu konzentrieren. Eine Lokalität der Kultur mit mährischer bemalter Keramik wurde am Rande der Gemeinde Grešlové Mýto belegt. Eine prähistorische Besiedlung erfassten wir bei Únanov und an einigen Stellen in der Umgebung von Rybníky. Bei einer wiederholten Untersuchung der Höhensiedlung in der Flur "Ostroh" am Kataster der Gemeinde Lukov fanden wir einen starkwandigen Graphitscherben aus der Latènezeit, auf welchen in einigen Reihen schüsselförmige Grübchen eingetieft waren. Die Scherbenoberfläche war an einigen Stellen angeschmolzen und es blieben auf dieser Spuren eines gelben Metalles erhalten. Interessant ist die Feststellung einer Lokalität aus der römischen Kaiserzeit, die sich südöstlich von Rybníky befindet. Zur Störung von mittelalterlichen archäologischen Objekten kam es in Mackovice, Bez. Znojmo, in Znojmo (außerhalb des historischen Kernes) und in Mor. Budějovice, Bez. Třebíč.

NOVÉ ARCHEOLOGICKÉ NÁLEZY NA KATASTRU OBCE TLUMAČOV (okr. Zlín)

Jiří M i h a l , Záhlinice-Chrástany

(Tab. 14)

Trať "Slivotín": MMK (Tab. 14)

a) Při povrchovém sběru v severní části katastru Tlumačova jsem na jaře 1989 našel na poli pravěké střepy (rohátá ucha, z nich jedno se stopami sekundár-

PREHLED VÝZKUMŮ 1989

BRNO 1993

- Vydává: Archeologický ústav AV ČR, Brno, Koliště 17/19
- Odpovědný redaktor: Dr. J. Tejral
- Redaktoři: Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchliková
- Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
- Kresby: A. Krechlerová
- Titulní list: nákončí v anglokarolinském stylu z Brna-Líšně, měř. 2 : 1
- Tisk: Tiskárna Gloria, Rosice u Brna
- Evidenční číslo: ÚVTEI - 73332
- Náklad: 450 ks — neprodejné
- Vydáno jako rukopis